
LES UNITATS D'ORDRE PÚBLIC A ALEMANYA

MALTE NEUTZLER

Dirrecció Central de la Policia de Frankfurt (Estat federat d'Hessen, Alemanya)

L'autor exposa la importància de les relacions públiques relatives a l'operació policial davant d'esdeveniments massius o de gran envergadura. De fet, el contingut de l'article s'estructura al voltant de dos aspectes principals de l'actuació policial: la comunicació tàctica i la preservació de proves i de detenció.

Al land d'Hessen es formen i es mobilitzen unitats i forces d'intervenció especials per a aquestes variants tàctiques i, en aquest punt, l'autor destaca l'estreta col·laboració amb el Servei Central de Psicologia de la Policia d'Hessen, que ha tingut un paper molt important en l'elaboració i l'avaluació de les tàctiques. A Alemanya es consideren «precursors» dins de la policia i altres Estats federats ja les estan adoptant.

The author shows the importance of public relations applied to police operations in massive or major events. This is the reason why the article is structured around two main aspects: tactic communication and preservation of evidences and arrest.

In the land of Hessen, units and special intervention forces are trained and mobilized for these tactic variants and, at this point, the author stresses the close collaboration with the Central Psychology Service of the Hessian police, which has had a very important role in the elaboration and assessment of the tactics. In Germany this service is seen as the forerunner in the police and other Lands are now using the same tactics.

1. PROBLEMÀTICA DELS ESDEVENIMENTS DE GRAN ENVERGADURA

La tasca de la policia és especialment important en el cas d'esdeveniments de gran envergadura (partits de futbol, manifestacions, concentracions, concerts...), en els quals es reuneix una gran quantitat de persones amb interessos diferents.

Com més gran sigui l'emoció dels participants, depenent de l'ocasió que sigui, més gran és el repte d'aconseguir una emoció positiva o, com a mínim, neutra. La tasca de la policia en aquests casos consisteix a evitar un canvi d'humor col·lectiu que pugui dirigir-se també en contra de la policia en el pitjor dels casos.

Sempre cal tenir en compte que l'efecte de la policia depèn de la manera d'aparèixer (per exemple, amb aspecte marcial, amb casc i vestimenta de seguretat), així com de la manera de comunicar-se. Sovint es compleix el tòpic de la «policia muda», però si la policia explica què està passant i per què actua, demostra el contrari. A més, també pot aconseguir transparència i més comprensió per part de la majoria de les persones. Parlant podem dirigir les persones i influir-hi en el sentit tàctic de la policia, especialment en grans esdeveniments.

2. RELLEVÀNCIA DE LES RELACIONS PÚBLIQUES RELATIVES A L'OPERACIÓ

El públic reacciona cada vegada amb més interès, la qual cosa afavoreix la seguretat interna. Especialment en els grans esdeveniments mediàtics, s'observa i es registra molt detalladament l'actuació policial. Per aquest motiu és necessari que la policia, amb les seves relacions públiques professionals i eficients, calmi els ànims abans, durant i després de l'operació, informi i sensibilitzi la població i al mateix temps mostri la seva fermesa i determinació. Amb això es poden fer veure millor els objectius i els requeriments de la tasca policial i els requisits legals respecte dels participants en l'esdeveniment o la concentració, així com de les persones que en són alienes.¹

Així, les relacions públiques en el marc de l'operació policial representen un instrument tàctic i efectiu per a la reducció de l'agressivitat i la gestió de conflictes. La comunicació adequada amb les persones contribueix a estabilitzar la situació i a una actuació diferenciada de la policia.

D'altra banda, les manifestacions violentes originen un grau d'atenció més alt en la gent i influeixen més en l'opinió pública, tot i que només un 5% de les manifestacions ho són. El procediment diferenciat de la policia alemanya en manifestacions ha de deixar veure que les mesures d'intervenció són legals, tal com estableix la Constitució i com especifica la Resolució de Brockdorf per a concentracions.² L'objectiu de les mesures d'execució policial són els participants violents, i no els pacífics o els crítics. Per això, les relacions públiques són la garantia de l'èxit, juntament amb les unitats d'intervenció entrenades especialment,³ per tal d'aconseguir un efecte estabilitzador i calmant de la situació. El grup objectiu d'aquestes mesures ha de ser, especialment, el dels participants pacífics, per evitar que se solidaritzin amb els violents convençuts pels seus discursos.

A més, la policia ha de presentar la seva actuació i les seves mesures de manera transparent i acceptable mitjançant les relacions públiques i mostrar clarament que la seva tasca és de protecció; la policia mateixa no pot convertir-se en objecte de la protesta.

La policia, tot i que generalment no és la destinatària de la protesta, es troba normalment en primer pla com a interlocutora d'interacció dels participants en la concentració. Aquí cal reconèixer que les persones reaccionen al comportament de l'interlocutor corresponent. Aquest també és el cas dels participants a concentracions, que es comporten ajustant-se a l'actuació de l'interlocutor o adversari del conflicte, en aquest cas la policia.

1. D'ara endavant, es farà servir únicament el terme *esdeveniment*. Segons el tipus d'esdeveniment, també s'hi poden incloure les concentracions, tal com descriu la Llei de concentracions alemanya. De la mateixa manera, s'utilitzarà únicament el terme *participant* per denominar els participants dels esdeveniments o les concentracions.

2. Tribunal Constitucional alemany 69, 315 del 14/05/1985.

3. Vegeu-ho a l'apartat 4 d'aquest article.

La causa i les conseqüències d'una declaració o d'un acte fan augmentar l'escalada en forma d'espiral d'acció-reacció, tot i que qualsevol oponent de la comunicació o del conflicte cerca la causa a l'altra banda. El que cal és trencar aquesta espiral d'escalada.

Hi ha cap manera de fer-ho millor que parlant?

3. LA COMUNICACIÓ TÀCTICA

És molt important demostrar l'autoritat policial sobretot en situacions espontànies, dinàmiques i confuses i, d'aquesta manera, influir directament en el comportament dels participants. Si es descriuen els successos i les mesures policials ofensivament i activament, no pot quedar lloc per a interpretacions dels fets o per a la difusió d'afirmacions falses de persones que no hi participen o que simplement són espectadores. La policia ha de mantenir una transparència oberta i sincera.

Aquests arguments demostren que les intervencions policials en esdeveniments de masses no es poden afrontar professionalment i d'acord amb la Constitució si no hi ha una comunicació directa.

Això implica mirar d'exercir, des d'un principi, una influència activa sobre els diferents grups de participants, amb dos objectius principals:

- a) *imposar l'autoritat de la policia*, és a dir, assegurar-se que els esdeveniments que es produeixin siguin interpretats per la majoria tal com vol la policia;
- b) *l'eficàcia de les accions*, és a dir, no només adreçar-se a les persones sinó també fomentar directament les accions o impedir-les.

3.1 OBJECTIUS I REQUISITS DE LA COMUNICACIÓ TÀCTICA

La tasca de la policia és explicar mitjançant la comunicació directa què és el que passa i per què i no deixar que terceres persones desviïn la percepció i l'autoritat sobre els successos. Les experiències en aquest camp demostren que funciona si la policia ja gaudeix prèviament d'acceptació. Això significa que cal establir contacte amb les persones abans i, a tot tardar, en començar l'esdeveniment, mitjançant la comunicació. Si, en canvi, la policia es deixa veure per primer cop en una situació delicada i ambigua, el nivell de confiança serà baix. Cal que les persones a les quals s'adreça hagin viscut aquesta experiència anteriorment: «la policia parla amb nosaltres, es cuida de la cooperació i la transparència i tot el que ha dit fins ara és correcte; per aquest motiu, això d'ara també deu ser veritat». Però no n'hi ha prou, de ser-hi present des del principi, la policia ha de demostrar la seva credibilitat mitjançant la comunicació amb la ciutadania. Però si, en canvi, es demostra que els avisos eren falsos —especialment si es tracta d'amenaques de mesures coercitives que finalment no s'apliquen— la policia perd l'autoritat.

Adreçant-se directament a les persones s'aconsegueix treure-les de l'anonimat. Si, per exemple, es fa públic l'entorn immediat d'un delinqüent d'aquesta

manera, augmenta la inhibició d'unir-se a aquest comportament no desitjat. El que s'hauria pogut fer, darrere l'anonimat de la multitud, no arriba a tenir lloc. També s'enfoca l'atenció envers els agitadors perquè, quan la gent és informada del comportament negatiu de persones concretes, pren distància d'aquestes persones implicades. Si a continuació es fa una intervenció policial, no tenen lloc solidaritzacions, al contrari: el delinqüent queda aïllat, els participants poden jutjar els esdeveniments i compartiran i donaran suport a la mesura.

Si l'ambient ja està escalfat, s'han d'alentir les dinàmiques mitjançant la comunicació tàctica i s'ha de proporcionar un sentiment de seguretat per mitjà d'un comportament tranquil i de superioritat. D'aquesta manera es contraresten els atacs de pànic.

Però també aquí cal dir que com més aviat s'utilitzi el recurs de la comunicació, més possibilitats hi ha d'influència i que tingui l'efecte desitjat.

3.2 GRUPS OBJECTIU: A QUI CAL DIRIGIR-SE?

Si es tracten de la mateixa manera grups diferents de persones, creix el sentiment de pertànyer a una multitud unitària; augmenta el perill d'una reacció en cadena. Si s'efectua un tracte diferenciat, en la mesura del possible adreçant-se directament als diversos grups, es pot evitar solidaritzacions entre ells.

Les persones destinatàries han de ser tant els participants «normals» com el veïnat, usuaris de la via pública, simpatitzants i espectadors; s'ha d'informar tot-hom per aconseguir transparència per a les mesures policials i, d'aquesta manera, dividir l'entorn de delinqüents potencials.

Les persones espectadores, tot i no ser destinatàries directes dels avisos, han de ser informades del desenvolupament de l'esdeveniment mitjançant la moderació contínua dels successos i de la transparència de les mesures policials.

El que és decisiu per assolir els objectius esmentats és no només orientar la comunicació a les situacions, sinó també orientar-la als grups objectiu.

3.2.1 Participants pacífics

La majoria de participants en esdeveniments és pacífica i mostra bones intencions envers la policia. Tot i així, les persones violentes confien en la solidaritat de les pacífiques. Això és el que la policia ha d'evitar. Per aquest motiu, cal formar des d'un principi una base de comunicació i mantenir-la per tal d'aconseguir una separació física i psíquica entre persones pacífiques i delinqüents, especialment abans d'aplicar mesures policials.

3.2.2 Participants violents o esvalotadors

Cal dirigir-se als participants violents directament mitjançant la comunicació tàctica, per tal d'extreure'ls de l'anonimat de què gaudeixen dins de la multitud de participants. Segons la situació, se'ls demana que modifiquin el seu comportament o la seva actitud esvalotadora mitjançant avisos estructurats o intervencions directes. No sempre funciona; no obstant això, amb aquest avís directe s'aconsegueix

l'aïllament verbal d'aquests delinqüents potencials del seu entorn (ordre de difrenciació i separació).

3.2.3 Veïnat, usuaris de la via pública i mitjans de comunicació

Cal parlar també amb altres persones que no tenen res a veure amb l'esdeveniment, com ara el veïnat o els usuaris de la via pública, i informar-les per aconseguir que comprenguin la situació en cas de possibles perjudicis. Aquestes persones també han de ser informades indirectament per mitjà dels avisos adreçats a la resta de participants.

Els mitjans de comunicació són un grup objectiu indirecte, ja que s'encarreguen d'informar de les mesures policials. Per als seus articles i reportatges prenen generalment la informació de la situació i dels missatges que la policia dirigeix als participants. Per tant, es replanteja la imatge de la «policia muda», no només durant l'esdeveniment, sinó també posteriorment, amb la informació als mitjans. A més, els reporters s'orienten pels avisos i no interpreten els successos per si mateixos.

3.2.4 Agents de policia mobilitzats

L'experiència ens demostra que molts agents de policia, especialment en situacions de conflicte, rebutgen qualsevol tipus de conversa amb els manifestants i reaccionen amb agressivitat a les provocacions o «no pensen lliurement», sobretot quan s'estan preparant o apliquen mesures d'actuació coercitives.

En aquesta situació, els avisos «moderats» esmentats més amunt tenen un efecte tranquil·litzador també per als agents de policia mobilitzats. A part de la informació, la comunicació tàctica també té un efecte «parallamps», perquè mitjançant els avisos es redueix la tensió d'algunes situacions crítiques. Aquesta comunicació contribueix a estabilitzar la situació, té un efecte modèlic per al comportament policial i també una funció de direcció, ja que expressa les pautes d'actuació com a amplificador del cap de policia.

De totes maneres, és important que les forces d'intervenció es comportin i actuïn d'acord amb els avisos. Aquests avisos només aconseguen l'efecte si les forces d'intervenció «personifiquen» visiblement els missatges i envien senyals no verbals adequats. El factor decisiu és l'actuació coordinada entre tots els efectius i les unitats d'intervenció.

3.3 INTERVENCIÓ I ACTUACIÓ

Hi ha dos tipus d'intervencions:

- a) la comunicació proactiva o moderació lliure
- b) la moderació de l'esdeveniment o intervenció immediata

La moderació lliure significa no esperar que es produeixin successos que requereixen inevitablement una acció (reacció) policial, sinó que la policia pot pre-

veure'ls i preparar-se al principi de la intervenció per haver d'aplicar el menor esforç possible i contribuir a una atmosfera més estable i constant amb la funció de «parallamps». Tanmateix, la comunicació no significa «parlar sempre»: la presència policial al lloc d'actuació pot transmetre franquesa i bona predisposició, però també fermesa i força. Tota mesura d'intervenció té el seu efecte.

Al més aviat possible cal anar comunicant els successos que es vagin produint en l'esdeveniment, per tal de prevenir les tergiversacions de la realitat i les afirmacions falses esmentades (mantenir l'autoritat). Sovint també cal induir grups de persones a comportar-se d'una manera concreta o bé apartar-les d'un comportament no desitjat. Per això cal dirigir-se a grups reduïts o poc nombrosos, mitjançant un megàfon, un vehicle amb altaveus o un equip acústic. Tot i així, els avisos només són efectius quan es refereixen concretament a la situació sorgida, s'ajusten al registre lingüístic dels grups objectiu i es transmeten genuïnament. Els textos estàndard no compleixen aquests requisits. Una persona que «llegeix» no resulta gaire convincent i, consegüentment, tampoc no tindrà gaire influència. El que és decisiu és que el portaveu de la policia sigui clarament visible i recognoscible i que s'ajusti lingüísticament a la situació concreta.

3.4 COMUNICACIÓ TÀCTICA DE LES FORCES D'INTERVENCIÓ: QUI COMUNICA?

En una intervenció operativa entren en acció unitats especialitzades en la comunicació tàctica, per a les quals són vàlids de la mateixa manera tots els principis d'intervenció: comunicadors, unitats tàctiques amb altaveus, portaveus de seguretat de la policia i agents de contacte d'esdeveniments.

3.4.1 Comunicadors tàctics

Els comunicadors tàctics apliquen el concepte «a peu entre la multitud» per adreçar-se a grups reduïts mitjançant un megàfon i dialogar directament i individualment amb persones.

Les seves tasques en la intervenció són:

- representar i explicar les mesures policials a tothom i als mitjans durant tota la intervenció;
- dirigir-se a grups reduïts i dialogar amb persones individualment;
- ser l'interlocutor de qualsevol persona (usuaris de la via pública, veïns, espectadors, etc.);
- dirigir-se directament als esvalotadors i influir-hi;
- donar suport a les mesures de totes les forces d'intervenció explicant els objectius i les mesures policials, així com intervenir immediatament en el cas d'infraccions amb un avís per megàfon;
- ser recognoscible per la seva armilla blava de «comunicador» i, així, poder dirigir-se fàcilment a la gent.

3.4.2 Unitats tàctiques amb altaveus

Aquestes unitats tàctiques utilitzen els vehicles policials equipats amb altaveus per tal d'arribar a grups de persones més extensos. En aquest cas també és decisiu que els portaveus d'aquestes unitats siguin visibles i recognoscibles. Per aquest motiu es dirigeixen a la multitud mitjançant un micròfon extern, encara que també es comuniquen amb els participants personalment. Així mateix els pot reconèixer tothom per la seva armilla blava de «comunicador» i s'hi poden dirigir sense problemes.

Les seves tasques en la intervenció són les següents:

- dirigir-se a grups més extensos, però també dialogar amb persones individualment;
- ser interlocutors de qualsevol persona (usuaris de la via pública, veïns, espectadors, etc.);
- representar i explicar les mesures policials a totes les persones i els mitjans, així com intervenir immediatament amb un avís per megàfon o pels altaveus del vehicle en el cas d'infraccions;
- dirigir-se directament als esvalotadors i influir-hi;
- donar suport a les mesures de totes les forces d'intervenció explicant els objectius policials.

3.4.3 Portaveus tàctics de seguretat de la policia

Els portaveus de seguretat de la policia actuen principalment en estadis i per mitjà dels altaveus de l'organització de l'esdeveniment. El seu grup objectiu són les multituds de persones per tal de contrarestar el fenomen de masses, a part dels objectius esmentats fins ara, que poden acabar en atacs de pànic.

Les seves funcions principals són:

- donar avisos de benvinguda, de servei i d'indicacions per a l'esdeveniment en qüestió;
- representar i explicar les mesures policials per a aquest esdeveniment a tothom i als mitjans;
- dirigir-se a les multituds de persones en diversos idiomes i dialogar amb persones individualment;
- dirigir-se directament als esvalotadors i influir-hi;
- en el cas d'infraccions, representar i explicar les mesures policials amb un avís per megàfon, així com intervenir-hi immediatament;
- donar suport a les mesures de totes les forces d'intervenció explicant els objectius i les accions policials;
- alentir les dinàmiques i contrarestar els atacs de pànic;
- proporcionar sensació de seguretat.

3.4.4 Agents de contacte d'esdeveniments

Els agents de contacte d'esdeveniments intervenen en situacions que ocupen un període de temps més llarg. Ja entren en contacte amb antelació amb els grups interessats i s'encarreguen d'intercanviar opinions com més aviat millor. Amb l'interès mostrat i coneixent el punt de vista de l'altra part, s'eliminen els prejudicis i es crea una base de cooperació.

3.5 TIPUS D'INTERVENCIÓ

La comunicació tàctica inclou tres nivells d'intervenció:

- a) el contacte directe amb participants individuals es duu a terme sense mitjans tècnics auxiliars;
- b) en el cas de grups de persones més extensos, es fa mitjançant megafonia;
- c) en els altres casos, per mitjà dels altaveus dels vehicles.

Aquests nivells conflueixen i es basen cadascun en l'anterior. D'aquesta manera es poden comunicar els continguts de les converses o els resultats de les discussions, per exemple amb el responsable de l'organització, per megafonia o altaveus a tots els participants.

Els comunicadors tàctics estan en contacte directe amb els participants fora del vehicle. Tenint en compte el model que s'adopti —el 55% del missatge es transmet visualment i no verbalment—, s'utilitza la comunicació «cara a cara». Per aquest motiu, el portaveu tàctic es dirigeix als participants personalment. També es dirigeix a la multitud i es comunica mitjançant un micròfon extern en cas necessari. Cal tenir en compte que, encara que la comunicació sigui «anònima» per mitjà dels altaveus del vehicle, aquesta forma de presència marca la part no verbal dels missatges, igual que l'aparició global de les unitats d'intervenció.

En la pràctica, els participants s'assabenten de la proximitat física que hi ha fins al portaveu de la policia. La proximitat respecte de les persones destinatàries s'amplia en el sentit lingüístic i en el de contingut, el comunicador tàctic es fixa en el grup objectiu i s'hi apropa amb la parla, els gestos i les expressions. Acostuma a ser breu i utilitza termes quotidians i orientats al grup objectiu.

3.6 POSSIBILITATS I LÍMITS D'INTERVENCIÓ

Les experiències i els comentaris anteriors ens mostren el valor de la intervenció:

- a) amb la comunicació tàctica ens avancem a la situació, ja que actuem proactivament i fixem els objectius de la intervenció;
- b) amb els discursos directes, les mesures policials addicionals es converteixen sovint en prescindibles;

- c) si amb la comunicació tàctica calmem més llocs d'intervenció i gràcies a això utilitzem menys mesures coercitives, al mateix temps estem actuant segons el deure de protecció: qualsevol demostració de violència que es pugui evitar protegirà els nostres companys i companyes;
- d) amb l'aplicació directa de la comunicació tàctica podem estalviar forces en altres unitats de l'operació;
- e) el concepte de comunicació tàctica satisfà sobretot la ciutadania, que té dret que la tasca de la policia sigui transparent i comprensible.

Tanmateix, la comunicació tàctica no és l'únic mitjà per reduir l'escalada. Per aquest motiu, s'ha d'utilitzar sempre en una proporció sensata i d'acord amb les altres mesures d'intervenció previstes. La comunicació tàctica és una peça més de la resolució de la situació i només es pot utilitzar en combinació amb altres mesures tàctiques.

Només amb la cooperació de totes les unitats d'intervenció es poden aplicar els objectius i les directrius del cap de policia.

La ciutadania i els manifestants pacífics veuran amb transparència què fa la policia i per què ho fa.

La comunicació tàctica pot evitar delictes dels participants violents i de la gent que segueix el corrent o bé, dirigint-s'hi directament i demostrant-los que la seva actuació és incorrecta, pot ajudar a canviar el seu comportament i fer-los veure les conseqüències que pot tenir.

Tot i així, les perspectives d'èxit amb els grups violents són generalment escasses, pel que fa a modificar el seu comportament, encara que s'actui amb la major professionalitat i amb la innovació de la comunicació tàctica. No tots els delinqüents deixaran de delinquir per un discurs directe. Ara bé, la comunicació tàctica pot alentir el desenvolupament de la situació o evitar efectes de solidarització i aïllar verbalment els delinqüents en aquesta situació mitjançant intervencions directes, per tal que els participants pacífics s'apartin d'ells. D'aquesta manera s'aconsegueix almenys simplificar altres mesures d'intervenció contra els delinqüents, com ara la preservació de proves i detencions que s'esmenten en el capítol següent.

4. LA PRESERVACIÓ DE PROVES I LA DETENCIÓ

En el dret penal processal alemany és d'aplicació el principi de presumpció d'innocència legal. Per aquest motiu, els tribunals requereixen la màxima qualitat en les proves personals i materials. Com un dels components imprescindibles del sistema judicial de la República Federal d'Alemanya, la preservació de proves representa el repte més important per a l'agent de policia, que té l'obligació de clarificar els delictes legalment.

La documentació en la intervenció policial significa, principalment, demostrar les accions dels oponents de la policia i la reacció de la policia a aquestes accions com a prova de legalitat de l'actuació policial.

Pel que fa a la preservació de proves, cal esbrinar el transcurs dels fets delictius i les infraccions de persones individuals per utilitzar-ho en el judici:

- com a prova d'una acció real concreta (element de fet);
- per identificar la persona culpable d'algun delictes (autoria);
- per verificar la identitat de la persona autora del delictes (mitjançant les mesures particulars d'identificació).

L'alt grau d'exigència de la fiscalia i la justícia d'una cadena coherent de proves és la pauta que ha de guiar el procés policial de preservació de proves. Per assolir l'objectiu de la detenció amb preservació de proves, a les unitats de preservació de proves i detencions es preparen les habilitats i les aptituds per superar les diverses fases de la cadena de preservació de proves.

Quant a organització i estructura, a Hessen es disposa d'unitats permanents de preservació de proves i detencions (unitats PD). A la *Bereitschaftspolizei* (policia d'alerta) d'Hessen n'hi ha quatre i a la Direcció Central de Policia de Frankfurt n'hi ha dues unitats.

4.1 LA CADENA DE PRESERVACIÓ DE PROVES

La tàctica d'intervenció de les unitats PD es caracteritza pel desenvolupament de la cadena de preservació de proves, que es compon de vuit fases, des del reconeixement del delictes i del delinqüent fins al judici. A la taula següent es mostren els detalls de cada fase.

Taula 1. *Cadena de preservació de proves*

Fases	Fets
<i>Fase 1.</i> Reconeixement del delictes i del delinqüent	Comissió d'un delictes o una falta Reconeixement d'aquesta acció per part de les unitats d'intervenció policials
<i>Fase 2.</i> Preservació de les proves	Assegurament de les proves Preservació de proves tècniques i no tècniques Cerca fixada en l'objectiu
<i>Fase 3.</i> Detenció	Coordinació de la detenció Execució de la detenció Tàctiques de la detenció Variants operatives
<i>Fase 4.</i> Tractament de la preservació de proves	Espai protegit i segur Tractament de la persona detinguda Tractament de les proves Testimonis aliens a la policia Testimonis d'agents de la policia Formularis de la intervenció
<i>Fase 5.</i> Trasllats	Trasllat de la persona detinguda Trasllat de les proves decisives Tipus de transport

<i>Fase 6. Tractament anticipat del cas</i>		Trasllat a la fiscalia Processament penal en sentit estricte Decisió sobre el manteniment de la detenció
<i>Fase 7. Tractament del cas</i>	Intern	Preparació ràpida i detallada de les declaracions testimonials Preparació de notes, informes, fotografies... Lliurament de la documentació del cas al departament o la comissaria competent
	Extern	Continuació del tractament del cas al departament competent, com ara interrogatoris, procediments d'identificació, compareixences, etc.
<i>Fase 8. Judici</i>		Citació de testimonis a la vista oral Representació de la declaració testimonial al judici

Des de la comissió del delicte, passant per la detenció, fins al tractament de preservació de proves, la cadena no es pot interrompre en cap moment.

A continuació es desenvolupen algunes de les experiències i els coneixements derivats d'intervencions anteriors i algunes reflexions sobre problemes d'altres anys.

4.1.1 La detenció (fase 3)

a) *Coordinació de la detenció*

L'experiència ens demostra que, en el cas d'accions violentes o de delictes tumultuaris, no és possible detenir els delinqüents sense aplicar tàctiques especials. Generalment, en el cas d'un entorn solidaritzat i violent, la realització d'un discurs tranquil, la comprovació de les dades personals i la sol·licitació d'acompanyament després d'indicar els motius de la detenció no són realistes.

Per aquest motiu, la detenció s'efectua principalment mitjançant una intervenció sobtada després de la indicació del cap de policia, en la qual s'utilitza tàcticament el moment de sorpresa.

Per fer-ho, es requereix la coordinació de la intervenció entre les unitats PD i la resta d'efectius a fi de no perjudicar l'objectiu i l'èxit de la intervenció.

En les anomenades detencions espontànies, per exemple davant d'atacs a les unitats d'intervenció, s'ha de restringir parcialment la coordinació sense que, per això, el concepte tàctic del cap de policia en surti perjudicat.

Si s'apliquen variants d'intervenció amb un ús més gran de força, com per exemple en un tancament, es requereix la coordinació entre les forces de contenció i detenció per tal de garantir un desenvolupament ràpid (factor temporal).

Les unitats de preservació de proves i detencions han perfeccionat la coordinació de les intervencions gràcies al següent:

- equips de ràdio i de comunicació
- codificació de les persones objectiu i del compte enrere
- formació contínua en tàctiques operatives i en la pràctica de la detenció

b) Execució de la detenció

Per tal de garantir una actuació coordinada, s'han format grups d'intervenció. A l'hora d'efectuar una detenció de manera sobtada, com s'esmenta més amunt, cal tenir en compte els principis següents:

- esperar el moment idoni
- garantir la pròpia seguretat
- actuar de manera segura i ferma
- retirar-se immediatament a espais segurs
- buscar la protecció de la resta d'efectius
- aturar la detenció en cas de perill per a un mateix

Per a la preservació de proves, cal registrar el següent:

- l'agent que ha dut a terme la detenció
- la força física aplicada o altres mitjans emprats
- el comportament de la persona detinguda
- les possibles lesions

Si és possible, cal documentar tot el procés de detenció amb un vídeo.

c) Tàctiques de detenció

Per tal de dur a terme la intervenció sobtadament i per sorpresa, cal un apropament discret i tàcticament intel·ligent, així com les mesures de preparació corresponents, sense donar senyals. Les unitats de preservació de proves i detencions dominen una gran quantitat de tàctiques d'intervenció que s'entrenen i es desenvolupen constantment.

4.1.2 Tractament de la preservació de proves (fase 4)

És de gran importància per al procés posterior assegurar la preservació de proves després de la detenció.

A fi de poder dur-la a terme sense interferències, la persona detinguda es trasllada a un espai segur, apartat del lloc de la detenció. En el lloc de la intervenció cal evitar la possibilitat que l'oponent de la policia faci atacs físics i verbals. Per això cal utilitzar també les possibilitats que hi hagi en el lloc, com ara l'equipament personal i material de les forces mobilitzades. Cal impedir l'accés dels mitjans de comunicació a l'espai protegit.

El tractament de la persona detinguda s'ha de dur a terme de manera objectiva, organitzada, ràpida i mitjançant el repartiment de tasques. S'ha d'intentar seguir el procediment següent:

- escorcollar la persona detinguda (en cas necessari, emmanillar-la);
- verificar-ne la identitat;

- comprovar les dades verificades;
- fotografiar o bé gravar en vídeo la persona detinguda;
- cercar i preservar les empremtes;
- elaborar un informe breu i immediat com a testimoni.

A l'hora de tractar les proves, cal tenir en compte els principis següents:

- preservar les proves com a evidència;
- fotografiar les proves o enregistrar-les en vídeo;
- classificar les proves;
- enregistrar el lloc on s'han trobat;
- en cas necessari, fer un justificant d'acreditació si no s'ha redactat cap informe breu.

L'experiència ens demostra que els testimonis externs a la policia no poden declarar immediatament. Per això, primer se'n prenen les dades personals i les possibilitats de localització. Altres possibilitats són un interrogatori breu, la redacció de l'acta de les declaracions testimonials i el lliurament d'un full de declaració. L'interrogatori o la declaració posterior es duu a terme al departament responsable.

4.2 TÀCTIQUES BÀSIQUES

Les tàctiques següents són fonamentals per adoptar posicions d'intervenció efectives. Amb aquestes posicions es poden desenvolupar ràpidament i sense problemes diverses estratègies d'intervenció. En el marc de la tàctica aplicada, cal que els grups escullin posicions ajustades a la ubicació i favorables entre ells i respecte dels adversaris de la policia. El cap de la unitat i el grup de preservació de proves no estan integrats de forma fixa a les posicions, sinó que es poden moure lliurement per dur a terme la seva tasca.

La distància respecte de l'adversari de la policia pot variar per a totes les posicions depenent de la ubicació (des de molt a prop fins a molt lluny).

El requisit principal per a l'inici de les mesures d'intervenció és que tots els agents de la PD sàpiguen amb tota seguretat qui és el delinqüent (persona objectiu).

Per això s'utilitza sempre la descripció de la persona que s'ha de detenir segons un mateix model. En molt poc temps s'han de reconèixer moltes característiques de diferenciació individuals i transmetre-les a la resta de companys de manera comprensible. L'objectiu és descartar en tot cas la confusió amb altres persones.

La descripció de la persona objectiu pot ser un component molt important del judici posterior. Per això ha de contenir característiques d'identificació unívokes per a l'esmentat reconeixement del delinqüent, per tal de poder utilitzar-la en el procés penal.⁴

4. Primera fase de la cadena de preservació de proves: reconeixement del delicte i el delinqüent.

4.2.1 Tàctiques d'apropament

El problema principal de la policia, especialment de les unitats de detenció, és la distància que mantenen acuradament els delinqüents respecte de les forces policials presents.

Això il·lustra la importància de l'aspecte psicològic en l'execució d'intervencions i quin pot ser el resultat d'una integració ben aconseguida entre psicologia i tàctica policial.

Una unitat PD, en acostar-se als grups d'esvalotadors o delinqüents individuals, només té la possibilitat de superar els pensaments de precaució i de seguretat del delinqüent mitjançant l'engany hàbil dels seus moviments i intencions. En aquest cas és especialment important que les forces policials no mostrin cap tipus de senyal, és a dir, no poden saltar factors d'alarma al bàndol esvalotador.

A aquest efecte, la unitat PD ha desenvolupat diverses formes de superació de la distància, estructurades cronològicament segons el desenvolupament de l'actuació, que s'apliquen bàsicament en l'ordre que s'indica a continuació.

Les variants d'engany s'han d'escollir pels aspectes visuals i acústics de la situació i tenint en compte el principi de l'actuació de desescalada.

4.2.2 Tàctiques de detenció

Les tàctiques finals descriuen l'anomenada fase principal de la detenció. Les unitats PD han desenvolupat diverses tàctiques de detenció. Totes es componen de cinc fases:

- preparació de la detenció
- fase prèvia
- fase principal
- fase posterior
- anàlisi posterior de la detenció

Totes les fases de la detenció s'han de combinar sistemàticament i han d'enllaçar les unes amb les altres.

En les cinc fases de la intervenció es reflecteix la concepció d'una unitat de preservació de proves i de detencions. Aquí s'integren els diferents continguts, les habilitats i les aptituds en un ordre cronològic per tal d'assolir l'objectiu: la detenció qualificada d'un delinqüent o esvalotador.

Només es pot aconseguir l'èxit aplicant perfectament aquest sistema. Per aquest motiu, és especialment important que tots els agents PD compreguin i interioritzin aquest concepte de treball. En conseqüència, la formació en aquest àmbit adquireix una importància crucial i s'ha d'entrenar intensivament i contínuament.

L'elecció de la tàctica de detenció depèn dels components següents:

- quantitat i característiques dels oponents de la policia;
- possibilitats de trasllat de la persona detinguda després de la intervenció;

- ubicació de la persona objectiu dins de la multitud;
- disposició a la violència i intensitat amb la qual el delinqüent o delinqüents han comès o cometen els delictes;
- comportament previst dels participants a la manifestació després de la detenció;
- temps de què disposa la unitat PD (cal fer una detenció immediatament o es pot preparar adequadament sense pressió?);
- principi de relativitat: fins a quin punt amb les mesures policials es poden perjudicar persones no implicades (p. ex. lesions causades per empentes inintencionades en introduir-se a la multitud)?
- La tàctica final ha de ser proporcional al delicte.

4.3 ASPECTES PSICOLÒGICS

Per il·lustrar un dels punts principals de la concepció de preservació de proves i detencions, especialment de les tàctiques finals, aprofundiré una mica més en alguns aspectes psicològics.

La persona objectiu no s'estranya si a prop seu hi ha policies. Tot i així, per la seva experiència, va amb compte i es queda dins d'un entorn conegut després d'haver comès els delictes. Si és possible, intentarà evitar entrar en contacte directe amb la policia. A més, amb tota seguretat, observarà el comportament de les forces acompanyants. Per aquest motiu, és imprescindible que els grups d'intervenció no mostrin cap tipus de senyal. La persona objectiu no pot sentir-se observada. El grup d'intervenció ha de transmetre la sensació que les forces acompanyants només tenen la tasca de protegir lateralment la manifestació i que en cap cas no participen en les mesures d'intervenció.

Després de cometre un delicte i tornar-se a introduir en la multitud d'esvalotadors, fins i tot es pot observar un gest de protecció directa de la resta de manifestants.

Amb la presència contínua dels grups d'intervenció es vol aconseguir un efecte d'habitució. La persona objectiu «s'ha de sentir segura». Així, a mesura que passi l'estona abaixarà la guàrdia. Paral·lelament, els grups d'intervenció s'han d'anar col·locant en una posició cada cop més propera de la persona objectiu.

Si, com a mínim, un dels grups d'intervenció està situat a una distància superable ràpidament, cal desviar tota l'atenció de la persona objectiu i del seu entorn immediat amb variants d'engany.

Si la intervenció té lloc en el moment adequat, la sorpresa és tan gran que gairebé es pot descartar un intent d'oferir resistència o un alliberament de la persona objectiu per part d'altres persones.